

Václav Havel (5. 10. 1936 Praha – 18. 12. 2011 Hrádeček u Trutnova)

Český dramatik, publicista a politik.

Havel pocházel z bohaté a vlivné rodiny **stavebních podnikatelů** (děd Václav Havel postavil mj. pražský multifunkční palác **Lucerna** na Václavském náměstí – jednalo se o průkopnickou betonovou stavbu z let 1907 – 1921; otec Václav Havel a jeho bratr Miloš vybudovali 1927 – 1931 pražskou čtvrť **Barrandov** včetně světoznámých filmových ateliérů).

Po komunistickém převratu 1948 byl rodinný majetek zestátněn, Václav Havel mohl z politických důvodů vystudovat pouze středoškolský obor **chemický laborant**, teprve v období lehkého uvolnění poměrů na konci 50. let mohl začít pracovat jako **jevištní technik** v pražských divadlech **ABC** a posléze **Na zábradlí** a ve druhém z nich začal působit jako dramatik (zejména hra *Zahradní slavnost* z r. 1963). Když dálkově absolvoval **divadelní fakultu Akademie Múzických umění (1966)**, stal se na Zábradlí dramaturgem, od r. 1967 se výrazně angažoval ve Svazu československých spisovatelů, byl výraznou postavou liberalizačního Pražského jara 1968 (významný člen **Klubu angažovaných nestraníků**, působícího jako neoficiální politická strana v podmínkách, kdy vládnoucí komunistická strana, vedená Alexandrem Dubčekem, odmítala – navzdory své liberalizaci – zakládání nových stran; podílel se však také na **úsilí o návrat sociálně demokratické strany z exilu**).

Po r. 1969 byl Havel odstraněn z veřejného života, byť v téže době dostal několik zahraničních cen (zejména **Rakouskou státní cenu za evropskou literaturu za r. 1968**), které mj. řešily jeho ekonomickou situaci. Krátce pracoval (1974) jako **dělník v pivovaru**, v r. 1975 se obrátil na nového komunistického prezidenta, antiliberálního **Gustáva Husáka** (jenž zemi vládl již od r. 1969 jako nový vůdce komunistické strany kolaborující se sovětskou okupační armádou, která vpadla do země v r. 1968) **otevřeným dopisem**, v němž analyzoval krizi zstrašené a demoralizované československé společnosti. Na přelomu let 1976 a 1977 byl jedním ze 3 hlavních iniciátorů a prvních 3 mluvčích **lidskoprávní petice Charta 77** (žádající na vládě dodržování lidských práv, k němuž se zavázala podpisem **Závěrečného aktu helsinské Konference o bezpečnosti a spolupráci v Evropě 1975**). **Komunistický režim jej věznil** – za podvracení republiky – v letech **1979 – 1983** a **1989**, Havel však dále **psal své hry** (uváděny v demokratickém zahraničí), v nichž tematizoval zodpovědnost jednotlivce tváří v tvář totalitní moci, a účastnil se dalších disidentských aktivit proti komunistické diktatuře (působil v **samizdatových Lidových novinách** i v nepovoleném **Hnutí za občanskou svobodu**). V r. 1978 v eseji *Moc bezmocných* popsal metody, jimiž komunistický totalitarismus vykonával zdánlivě nepřímý nátlak vynucující loajalitu obyčejných lidí k režimu.

10. prosince 1988 (na Mezinárodní den lidských práv) promluvil po téměř 20 letech k československé veřejnosti na výjimečně povolené pražské demonstraci u příležitosti **státní návštěvy francouzského prezidenta Françoise Mitteranda**. V r. **1989 byl ústřední postavou Sametové revoluce**, která svrhla – jako součást širšího evropského hnutí – československý komunismus, zejména vedl jednání mezi disentem a vládou po 17. listopadu a vystoupil na oběch demonstracích v Praze na Letné 25. a 26. 11. 29. prosince 1989 byl parlamentem (jemuž předsedal po 20 letech opět **Dubček**) zvolen do úřadu **československého prezidenta**, velmi se zasloužil o rychlé obnovení všestranných kontaktů Československa s demokratickým světem, byl **mezi iniciátory zániku** prosovětského vojensko-politického bloku **Varšavské smlouvy (1991)**, stal se velkým **symbolem úsilí o nový, přirozenější a lidštější styl politiky v demokratickém světě** (v r. **1991** dostal **Cenu Karla Velikého** za zásluhy o evropskou integraci), ve vnitřní československé a české politice prosazoval **nepolitickou politiku** osvobozenou od klientelistického vlivu politických stran, ale ve skutečnosti obnovil masarykovskou **politiku Hradu** jako další vlivnou sílu v politickém životě země. V r. **1992 abdikoval** na protest proti zahájenému rozdělování Československa z iniciativy slovenských separatistů, ale hned **na začátku 1993 byl zvolen do úřadu prvního prezidenta nově založené České republiky** a zůstal zde po 2 volební období **do r. 2003**. Ve světě upozorňoval na rizika v oblasti lidských práv i ochrany životního prostředí, ale **od r. 1999** vystupoval jako **podporovatel militaristické politiky**

ultrakonzervativního amerického prezidenta George W. Bushe, který zahájil (leteckou válkou proti Jugoslávii 1999 a dobytím Iráku 2003) éru **korporátních válek** (vedených hlavně kvůli zájmům západních nadnárodních ekonomických korporací); česká veřejnost vytkla Havlovi i váhavou reakci na zasažení republiky katastrofálními povodněmi 2002. V **soukromém životě** se dvakrát oženil (s Olgou Šplíchalovou *1933, svatba 1964, † 1996; s herečkou Dagmar Veškrnovou *1953, svatba 1997), zůstal bezdětný, jeho divadelní hry čerpají z poetiky **absurdního dramatu**:

Zahradní slavnost (1963),

Vyrozumění (1965),

Žebrácká opera (1972),

Audience (1975),

Vernisáž (1975),

Largo desolato (1984),

Pokoušení (1985; variace na faustovské téma),

Asanace (1987),

Odcházení (2007) aj.

